

ΘΑΝΟΣ ΝΤΟΚΟΣ:

Στην περιοχή της Μεσογείου και της Μέσης Ανατολής έχουν εμφανιστεί νέοι κρατικοί δρώντες και κενά ισχύος τα οποία προσπαθούν να εκμεταλλευτούν φιλόδοξες περιφερειακές δυνάμεις

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ

Στην Αντιγόνη Σολομωνίδου-Δρουσιώτου antigoni.drousiouti@phileleftheros.com

PHOTO: ANTONINE ANTONIOU

Στενότερος στρατηγικός συντονισμός Αθήνας - Λευκωσίας

Η Ελλάδα θα κάνει ό,τι μπορεί για να μη συμβάλει στην περαιτέρω κλιμάκωση της κρίσης

«Δύσκολη εποχή για τον Σύμβουλο Εθνικής Ασφαλείας της Ελλάδας»

Για τον Σύμβουλο Εθνικής Ασφαλείας μιας χώρας που βρίσκεται σε μια δύσκολη γειτονιά, που χαρακτηρίζεται από υψηλή ρευστότητα και αστάθεια, πολλαπλές εστίες εντάσεων και συγκρούσεων και χώρες με ιδιαίτερα φιλόδοξη έως και αναθεωρητική στάση, ενώ παράλληλα μεταβάλλεται ο παγκόσμιος συσχετισμός ισχύος, οι εποχές είναι κατά κανόνα δύσκολες και οι λόγοι επαργύνησης πολλαπλοί.

περιφερειακές ισορροπίες μεταβάλλονται συνεχώς. Προσπαθώντας να διαφυλάξουν την εδαφική ακεραιότητα και κυριαρχικά δικαιώματα, Ελλάδα και Κύπρος πρέπει να ενισχύσουν στον μέγιστο δυνατό βαθμό τους συντελεστές εθνικής ισχύος: οικονομία, διπλωματία (με έμφαση στις διμερείς και πολυμερείς συμμαχίες) και άμυνα (όπου η Κυπριακή Δημοκρατία έχει σημαντικό περιθώριο αύξησης της συμβολής της στην κοινή προσπάθεια). Επιπλέον δε, και αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία, απαιτείται ακόμη στενότερος στρατηγικός συντονισμός Ελλάδας και Κύπρου στην προσπάθεια χάραξης και υλοποίησης αποτελεσματικής εθνικής στρατηγικής.

«Η Τουρκία αντιλαμβάνεται τη θέση της στην Ανατολική Μεσόγειο μέσα από αυτό που η ίδια ονομάζει «Γαλάζια Πατρίδα», το μήνυμα που δίνει είναι ότι είναι η επικυρίαρχος χώρα της Ανατολικής Μεσογείου»

«Η Τουρκία προβάλλει, με συζητούμενη πιστικότητα, την εικόνα μιας μεγάλης περιφερειακής δύναμης στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου, αλλά και της Μέσης Ανατολής. Η σημαντικότερη αλλαγή των τελευταίων ετών είναι ότι χρησιμοποιεί πλέον το εργαλείο της στρατιωτικής ισχύος σε πολύ μεγαλύτερο βαθμό από την εποχή Νταβούτνολου, όπου η έμφαση ήταν στη διπλωματία, τις οικονομικές σχέσεις και την «κοινή πολιτιστική (οθωμανική) κληρονομιά». Με την επικράτηση των στρατιωτικών στον εσωτερικό ανταγωνισμό με το Υπουργείο Εξωτερικών, η Τουρκία χρησιμοποιεί το αφήγημα της «Γαλάζια Πατρίδας» για να προωθήσει την παρουσία, τον ρόλο και την επιρροή της σε θαλάσσιες περιοχές όπου θεωρεί (μέσω αρκετά ευφάνταστων ερμηνειών του διεθνούς δικαίου της θάλασσας) ότι υπάρχει νομικό κενό και διεκδικήσιμες θαλάσσιες περιοχές. Επιπλέον, σύμφωνα με το τουρκικό αφήγημα, ο αποκλεισμός της

«Η χρήση στρατιωτικής ισχύος ως εργαλείο προώθησης σχεδιασμών εξωτερικής πολιτικής έχει γίνει συχνότερη από την Τουρκία»

ενώ ταυτόχρονα θα τεθεί εν αμφιβόλω η ικανότητα της Κυπριακής Δημοκρατίας να παραχωρεί τεμάχια της ΑΟΖ της προς εκμετάλλευση.

«Το ρόλο παίζει η Ιταλία, μια συμπορεύεται, μια τα γυρίζει»

«Αν και θα ήταν επιθυμητή μια πιο ξεκάθαρη τοποθέτηση της Ιταλίας σχετικά με τις τουρκικές κινήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ, τον αγωγό East Med, αλλά και τις συμφωνίες Σαράτζ-Τουρκίας, δύσκολα μπορεί να φανταστεί κανείς ότι μια χώρα-μέλος της ΕΕ, με καλές σχέσεις με Ελλάδα και Κύπρο, θα αγνοούσε τη διεθνή νομιμότητα, την κοινοτική αλληλεγγύη, την ευρωπαϊκή ενεργειακή ασφάλεια, αλλά και τα συμφέροντα μιας πολύ σημαντικής ιταλικής εταιρείας (ENI) για να συνδιαλλαγεί κάτω από το τραπέζι με την Τουρκία. Βεβαίως, η Ιταλία έχει και άλλα συμφέροντα, όπως οι διμερείς οικονομικές σχέσεις με την Τουρκία και η ανάγκη περιορισμού των μεταναστευτικών ροών μέσω Λιβύης, που την υποχρεώνουν να διατηρεί μια καλή σχέση με την Άγκυρα, αλλά δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι αυτό γίνεται σε βάρος των συμφερόντων Ελλάδας και Κύπρου.

«Η Ευρωπαϊκή Ένωση παρουσιάζει διατακτικότητα και αναπροσαρμοστικότητα στην υλοποίηση αποφάσεων του Συμβουλίου Υπουργών και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου»

«Η ΕΕ, εκ φύσεως, κινείται στη λογική του συμβιβασμού και λαμβάνει αποφάσεις στη βάση του χαμηλότερου κοινού παρονομαστή. Σε ένα ιδιαίτερα ευαίσθητο ζήτημα όπως αυτό της επιβολής κυρώσεων επί της Τουρκίας, ενώ υπάρχει ουσιαστική ομοφωνία στη φραστική καταδίκη των παράνομων τουρκικών ενεργειών, παρατηρείται μια σημαντική μεγαλύτερη δυσκολία στη λήψη και υλοποίηση αποτελεσματικών κυρώσεων. Αυτό οφείλεται από τη μια στην ύπαρξη σημαντικών συμφερόντων σε εθνικό επίπεδο (οικονομικές σχέσεις, ανάγκη διαχείρισης προσφυγικών/μεταναστευτικών ροών) και από την άλλη στην έλλειψη αποτελεσματικών εργαλείων άσκησης πίεσης από ευρωπαϊκής πλευράς, καθώς οι θεσμικές σχέσεις έχουν φθάσει στο ναδίρ και η ΕΕ δεν μπορεί να απειλήσει π.χ. με περικοπή κονδυλίων αναπτυξιακής βοήθειας ή με το πάγωμα της ενταξιακής διαδικασίας, καθώς στην πράξη ούτε το ένα ούτε το άλλο υφίστανται.

Ο Τραμπ θεωρεί ότι μπορεί να κάνει business με Ερντογάν

«Ο Ταγίν Ερντογάν έχει τις πλάτες της Αμερικής»
«Οι σχέσεις ΗΠΑ-Τουρκίας έχουν μπει σε πορεία επιδείνωσης από το 2003 και την απόφαση της Άγκυρας να μην επιτρέψει τη διέλευση αμερικανικών στρατευμάτων για το άνοιγμα δεύτερου μετώπου κατά του Ιράκ. Ακολούθησαν πολλά «επεισόδια» και σοβαρές διαφωνίες και οι διμερείς σχέσεις επιδεινώθηκαν σημαντικά, με αποκορύφωμα την κρίση των S-400 που έχει στρέψει ολόκληρο το αμερικανικό «σύστημα» (Κογκρέσο και υπηρεσίες εξωτερικής πολιτικής και εθνικής ασφάλειας) εναντίον της Τουρκίας. Αν και το λεγόμενο αμερικανικό «κατεστημένο» δεν παραγνωρίζει τη στρατηγική αξία της Τουρκίας και δεν θα επιθυμούσε να την «χάσει» προς όφελος της Ρωσίας, το μόνο που προστατεύει στη συγκεκριμένη χρονική περίοδο την Τουρκία από την επιβολή σκληρών κυρώσεων είναι η προσωπική σχέση Τραμπ-Ερντογάν. Ο Πρόεδρος Τραμπ θεωρεί ότι μπορεί να κάνει «business» με τον Τούρκο ομόλόγο του και αυτό το εκμεταλλεύεται όσο περισσότερο μπορεί ο κ. Ερντογάν.

Η Ελλάδα δεν θα μπορούσε να αγνοήσει τουρκική κίνηση στην Κρήτη

«Μπορεί να κάνει κίνηση νότια και ανατολικά της Κρήτης ο Ταγίν Ερντογάν»

«Ασφαλώς και θα μπορούσε να κάνει κίνηση νότια και ανατολικά της Κρήτης, η Τουρκία. Το έχει άλλωστε εξανγιείλει επανειλημμένως ο κ. Ερντογάν. Γνωρίζει βεβαίως ότι η αποστολή ερευνητικού σκάφους ή άλλης μορφής έμπρακτης αμφισβήτηση σε περιοχές που η Ελλάδα θεωρεί τμήμα των θαλασσιών ζωνών της είναι μια κίνηση που καμία ελληνική Κυβέρνηση δεν θα μπορούσε να αγνοήσει, πολύ περισσότερο να αποδεχθεί.

«Ανησυχείτε για το ενδεχόμενο θερμού επεισοδίου ή και στρατιωτικής σύγκρουσης»

«Αν και έχουν σταλεί προς όλες τις κατευθύνσεις τα μηνύματα περί ελληνικών «κόκκινων γραμμών», υπάρχει ανησυχία ότι, είτε για λόγους εσωτερικής πολιτικής είτε επειδή τα πράγματα στη Λιβύη δεν εξελίσσονται όπως θα ήθελε η Τουρκία είτε γιατί μπορεί να υποτιμήσει την ελληνική αντίδραση, η Τουρκία θα μπορούσε να προχωρήσει με μια κίνηση έμπρακτης αμφισβήτησης στη συγκεκριμένη περιοχή, κλιμακώνοντας έτσι τη σοβούσα κρίση. Σε μια τέτοια περίπτωση, η Ελλάδα θα κάνει βεβαίως ό,τι μπορεί για να μη συμβάλει στην περαιτέρω κλιμάκωση της κρίσης, αλλά πλέον όλες οι επιλογές θα βρίσκονται στο τραπέζι.

«Να «τα βρούμε» με την Τουρκία είπατε και έπεσαν πολλοί πάνω σας. Προτείνετε συνεκμετάλλευση στο Αιγαίο»

«Η συγκεκριμένη φράση, που δυστυχώς παρερμηνεύθηκε, ήταν η ακόλουθη: «Ακόμη και η συνεκμετάλλευση θα μπορούσε να συζητηθεί, υπό την προϋπόθεση της πρώτερης οριοθέτησης των θαλασσιών ζωνών μέσω προσφυγής σε διεθνές δικαιοδοτικό όργανο». Αυτό σημαίνει μια

ξεκάθαρα εμπροσθοβαρή, υπέρ ημών, συμφωνία. Πιο συγκεκριμένα, η Ελλάδα εξασφαλίζει αυτό που επεδίωξαν διαδοχικές ελληνικές Κυβερνήσεις, δηλαδή την προσφυγή των δύο χωρών στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης και την οριοθέτηση των θαλασσιών ζωνών. Τα επόμενα βήματα είναι υποθετικά: εφόσον ανακαλυφθούν σημαντικά κοιτάσματα στο Αιγαίο ή (το πιο πιθανό) στην Ανατολική Μεσόγειο, εφόσον το κοίτασμα εκτείνεται στις θαλάσσιες ζώνες και των δύο χωρών (περίπτωση Κατάρ-Ιράν), εφόσον η ποσότητα, η τιμή και οι τάσεις απομάκρυνσης από τα ορυκτά καύσιμα επιτρέψουν την εμπορική εκμετάλλευση του κοιτασματος και, τέλος, εφόσον η Ελλάδα αποφασίσει ότι αυτό της συμφέρει, τότε θα μπορούσε να διαπραγματευθεί μια συμφωνία συνεκμετάλλευσης με ποσοστά που θα καθοριστούν σύμφωνα με τα συμφωνημένα θαλάσσια σύνορα. Η Ελλάδα εξασφαλίζει λοιπόν τη βασική της επιδίωξη (οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών) με ένα υποθετικό αντάλλαγμα που έτσι κι αλλιώς δεν θα τη βλάψει, καθώς θα στηρίζεται στα δεδομένα της οριοθέτησης που θα έχει προηγηθεί.

«Πού βρίσκεται το ενδεχόμενο να προσφύγεται από κοινού με Τουρκία στη Χάγη για θαλάσσιες ζώνες, όπως είπατε ο Πρωθυπουργός»

«Η προσφυγή στη Χάγη αποτελεί θέση διαδοχικών ελληνικών Κυβερνήσεων και θα ήταν επιφυλλήσιμη μόνο εφόσον η Τουρκία δεν επιμένει στον μακρύ κατάλογο διεκδικήσεων που σταδιακά έχει θέσει στο τραπέζι τις τελευταίες δεκαετίες. Η θέση της ελληνικής Κυβέρνησης είναι ότι προσφυγή μπορεί να υπάρξει μόνο με αντικείμενο την οριοθέτηση θαλασσιών ζωνών. Παρά τα κάποια ρητορικά πυροτεχνήματα, δεν διαφαίνεται ιδιαίτερη διάθεση από

τουρκικής πλευράς. Όσον αφορά στη συνολική πολιτική της Ελλάδας έναντι μιας τουρκικής ηγεσίας που χαρακτηρίζεται από υπέρμετρη φιλοδοξία αλλά και έντονη ανασφάλεια (ιδιαίτερα μετά το αποτυχημένο προζήκημα του Ιουλίου 2016), μίγματος ιδιαίτερα επικίνδυνου, η βασική επιλογή είναι η συνέχιση μιας διδασιαστικής πολιτικής από τη μια ετοιμότητα για ομαλοποίηση των σχέσεων και από την άλλη ετοιμότητα για κάθε άλλο ενδεχόμενο. Απαραίτητη θα είναι μια πολιτική «έξυπνης ισχύος»: συνδυασμός «ήπιων» και «ακλήρητων» ισχυρών (με έμφαση στην ενίσχυση της αποτρεπτικής ικανότητας, την οποία η Τουρκία καταλαβαίνει και σέβεται, μέσω σημαντικών τομών στις Ένοπλες Δυνάμεις και επενδύσεων σε νέες τεχνολογίες) και βελτίωσης της αποτελεσματικότητας μας στον στρατηγικό σχεδιασμό και τη διαχείριση κρίσεων, τομείς στους οποίους αναμένεται να συμβάλει το Συμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας.

Ο EastMed ισχυρή απάντηση στη συμφωνία Σαράτζ - Τουρκίας

«Γεωστρατηγικής αξίας και σημαντικού ο EastMed»

«Βεβαίως, πρόκειται για μια σημαντική συμφωνία σε γεωστρατηγικό επίπεδο και μια ισχυρή απάντηση στη συμφωνία Σαράτζ-Τουρκίας. Για την υλοποίησή του θα πρέπει να απαντηθούν στο μέλλον σημαντικά ερωτήματα οικονομικής κυρίως φύσης, αλλά αυτή τη στιγμή ιδιαίτερη σημασία έχει η γεωστρατηγική αξία του, άμεση για τις εμπλεκόμενες χώρες και έμμεση για την ευρωπαϊκή ενεργειακή ασφάλεια.

«Υποβάθμιση της Ελλάδας φάνηκε από την απουσία της στη Διάσκεψη του Βερολίνου»

«Ομοιογενομένης υπήρξε μια απογοήτευση λόγω της μη πρόσκλησης της Ελλάδας στη Διάσκεψη του Βερολίνου.

Βεβαίως αυτή η εξέλιξη δεν αποτέλεσε ιδιαίτερη έκπληξη, καθώς η Ελλάδα δεν είχε πρότερη εμπλοκή οποιασδήποτε μορφής (πλην της συμμετοχής στη Διάσκεψη του Πατέρμο, που ήταν όμως μια ξεχωριστή διαδικασία) στις προσπάθειες επίλυσης του λιβυκού προβλήματος. Αυτό που έχει πλέον σημασία είναι η συμμετοχή στα επόμενα στάδια της διαδικασίας (καθώς και σε τυχόν ερευνητική δύναμη υπό σημείο ΕΕ ή ΟΗΕ), καθώς και η επιτυχημένη υλοποίηση της επιτευχθείσας συμφωνίας, καθώς κάτι τέτοιο θα συμβάλει στον περιορισμό της παρουσίας και επιρροής τρίτων χωρών, όπως η Τουρκία.

«Βλέπετε τη Συμφωνία Βερολίνου να υλοποιείται»

«Μέχρι τώρα φαίνεται να υπάρχουν σημαντικές δυσκολίες στην εφαρμογή της εκχειρίσας και εν συνεχεία της οριστικής κατάπαυσης του πυρός. Πολύ περισσότερο δε στις μελλοντικές διαπραγματεύσεις των ανταρμένων πλευρών για σχηματισμό (νέας) κυβέρνησης εθνικής ενότητας. Από την άλλη πλευρά, τη συμφωνία στηρίζει μεγάλο τμήμα της διεθνούς κοινότητας που είναι σε θέση να ασκήσει αποτελεσματικές πιέσεις στους άμεσα εμπλεκόμενους. Επειδή όμως υπάρχουν αποκλίνοντα συμφέροντα ανάμεσα σε ορισμένους εκ των κεντρικών παικτών, η υλοποίηση της Συμφωνίας του Βερολίνου δεν θα είναι απλή υπόθεση.

«Η «Συμφωνία των Πρεσπών» έλασε την αξία της μετά που δεν έκαναν τη Βόρεια Μακεδονία μέ-

λος της ΕΕ»

«Είναι γεγονός ότι η «λογική των Πρεσπών» δέχθηκε ένα προσωρινό πλήγμα από την άσκηση βέτο από τη Γαλλία στην έγκριση ενταξιακών διαπραγματεύσεων μεταξύ ΕΕ και Βόρειας Μακεδονίας. Καταβάλλονται προσπάθειες σε πολλά επίπεδα να αλλάξει η γαλλική στάση μέσα στο πρώτο εξάμηνο του 2020 και κάτι τέτοιο είναι αρκετά πιθανόν να συμβεί. Έτσι κι αλλιώς, η έναρξη διαπραγματεύσεων δεν σημαίνει γρήγορη έναρξη, σε περίπτωση που η υποψιφία χώρα δεν πληροί τα κριτήρια σε ικανοποιητικό βαθμό. Σε περίπτωση, πάντως, που δεν υπάρξει κάποια μορφής πρόδοσης, έστω και συμβολική, στην ενταξιακή πορεία των χωρών των Βαλκανίων, η επιρροή της ΕΕ θα μειωθεί σημαντικά προς όφελος τρίτων χωρών.

«Πώς αναμένετε το 2020»

«Με γεωπολιτικά και γεωοικονομικά κριτήρια, το 2019 δεν ήταν ιδιαίτερα καλή χρονιά για τον κόσμο, την Ευρώπη και την περιοχή μας. Το 2020 θα είναι εν πολλοίς μια συνέχεια της προηγούμενης χρονιάς: διαχείριση του Brexit και των άλλων ευρωπαϊκών κρίσεων, διατλαντικές σχέσεις και σχέσεις της Δύσης με τη Ρωσία και την Κίνα, οικονομικοί ανταγωνισμοί και απειλή εμπορικών «πολέμων», μεταναστευτικές ροές, περιφερειακές συγκρούσεις, αρκετές από αυτές στην ευρύτερη περιοχή μας, κλιματική αλλαγή. Ο κατάλογος των προκλήσεων ασφαλείας θα παραμείνει δυστυχώς μακρύς.